RADIO FREE EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS

CZECHOSLOVAK UNIT

PREHĽAD TLAČE

Číslo: 85(XV) Dátum: 20.4.1972

OBSAH

Ivetta ŠUCHOVÁ (Pravda)	Bez okázalosti a falše	str. 2
V. TRACHTA (Práce)	Starý obsah pod novou firmou?	str. 3
(gk) (Večerník)	Aby nebolo zdravých nemocných	str. 4
Ing, Ondrej ŠALING (Smena)	Náročná, ale reálna úloha	str. 5
Tibor LUKÁČ (Smena)	Keby nás minulo, čo nás čaká	str. 6
Eduard HEGER (Smena)	Tlatej ruži	str. 7
PhDr. Jozef MALACKÝ (Učiteľské noviny)	Kam po maturite?	str. 8
Fe_ix VAŠEČKA (Nové slovo)	Československá cesta	str. 9
Milan MATĐUŠ (Nová mysl)	Úlohy boja proti antikomunistickej propagande	str. 10

PRAVDA, 11. apríla 1972, str. 2,

Bez priateľov a falše

Čo nevidieť uplynú dva roky od onoho dňa, keď na Pražskom hrade podpísali sovietski a československí vedúci straníckí a štátni činitelia Zmluvu o priateľstve a spolupráci medzi Československou socialistickou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík. Zmluvu, ktorej význam už pri slávnostnom akte podpísania 6. mája 1970 vysoko vyzdvihol súdruh Brežnev, keď povedal, že je vlastne pokračovaním štafety československo-sovietskeho priateľstva, ktoré sa kryštalizovalo a upevňovalo v priebehu dlhých rokov. Útechu u veľkého slovanského ruského brata hľadali naši dedovia, úpiaci v národnostnom útlaku Rakúsko-uhorskej monarchie, naši otcovia bok po boku s červenoarmejcami viedli boj, ktorý sa začal výstrelom z Auróry, naši bratia prelievali spoločne krv s Rusmi, Ukrajincami, Gruzíncami i Kazachmi vo Veľkej vlasteneckej vojne proti hitlerizmu... a naše deti? Tie nezažili, a verme, že ani nezažijú nič podobného; tie majú v Sovietskom zväze svojich Volodkov a Natašky, čulo korešpondujú, cestujú tam na rekreáciu, za turistikou, hrajú sa pod čiernomorským slnkom v Arteku...

Priateľstvo k prvej krajine socializmu teda vždy bolo, je a bude hlboko v nás, nech sa dejo hocičo; namočno ho zničiť ani vyvrátiť, iba narušiť. Takmer sa to podarilo pred štyrmi rokmi pravicovým a antisocialistickým silám, takmer im vyšiel úmysel zasiať do ľudí antisovietizmus ako najhorší prejav antikomunizmu. Odtiaľ by už bol viedol iba krôčik k odvráteniu našej krajiny zo socialistickej cesty.

Preto je oprávnené tvrdenie, že keby sa Dubčekovo vedenie nebolo dopustilo iného, než že pripustilo prejavy antisovietizmu, už to bolo samo osebe zradou socializmu a proletárskeho internacionalizmu. Preto môžeme dnes oprávnene povedať, že keby nové stranícke vedenie nebolo od apríla 1969 stihlo urobiť nič iné, než že jasne a principiálne sformulovalo náš vzťah k Sovietskemu zväzu a dokázalo ho aj realizovať, už to samo osebe predstavuje jedno z najcennejších víťazstiev, ktoré naša strana vôbec dosiahla.

Iná, pravda, je z hľadiska utužovania československo-sovietskeho priateľstva otázka praxe z rokov, ktoré predchádzali rozporuplnému šesťdesiatemu ôsmemu roku. Tendencie vonkajšej okázalosti a verbálnosti v prejavovaní družby a bratstva boli v podstate nášmu človeku cudzie. Zbytočné plytvanie slovami, akcie a podujatia plytké a nikomu nič nedávajúce, iba ak organizátorom ďalšiu čiarku do výkazu činnosti, narobili spravidla viac zla ako dobra. V pravom zmysle slova utvárali živnú pôdu propagátorom antisovietizmu, lialí vodu na mlyn tým, ktorí sa najväčšmi usilovali o rozbitie odvekého priateľstva a náklonnosti našich národov.

Nie je tajomstvom, že mnohí v minulosti až neprirodzene zapálení propagátori a „priatelia" Sovietskeho zväzu mu nedávno najväčšmi plnili do tváre. Že práve tí až nadplánovo iniciatívni prenášatelia sovietskych skúseností z tých čias sa stali ich najzúrivejšími nepriateľmi. Že ono až nedôstojné patrimiskárstvo z oných čias sa zvrátilo v onú typicky veľkohubú prezieravosť veľkogéniov československého obrodného pupku sveta.

Nastúpili sme však na novú, správnu cestu. Napríklad ovela väčšmi ako prázdne slová zapôsobili Dni sovietskej vedy a techniky v Československu, keď milióny ľudí sa takrečeno rukolapne presvedčili o sovietskom napredovaní v tomto smere, nehovoriac už ani o tom, aký tieto dni mali význam pre odborníkov. Napríklad na výstave sovietskej kozmonautiky aj neverící Tomáš musel dať klobúk dolu a uznať, že sovietska veda a technika sú skutočne na svetovej špičkovej úrovni. Že „mužík v laptiach zo zemľanky", ako sa to snažili pravičiari dostať do povedomia ľudí, by celkom isto nebol schopný zostrojiť Lunochod a vybudovať Bajkonur, že by nezrodil Gagarina.

To je len jeden príklad z mnohých, ktorý už vlastne vyplynul z plnenia novej československo-sovietskej zmluvy. Čas dvoch rokov je krátky na to, aby sa dali robiť vyčerpávajúce závery. Tak o tom rokovali aj poslanci zahraničných výborov Snemovne ľudu a Snemovne národov Federálneho zhromaždenia v minulých dňoch, ktorí dostali po voľbách do vienka aj kontrolu plnenia takéhoto dôležitého bodu našej zahraničnej politiky. Konštatovali, že zmluva sa plní úspešne a že je významným medzníkom v procese ďalšieho upevňovania vzájomných československo-sovietskych vzťahov.

Nič ľahšie však nie je, ako ísť po vyšľapanej cestičke, v starých šablónach upadnúť do starých chýb. Slová o tom, že zmluva zo 6. mája 1970 zakotvila nový, kvalitatívne vyšší stupeň bratských zväzkov so ZSSR, vyplývajúci z tvorivej jednoty socialistického charakteru i spoločných cieľov oboch štátov, tak ako to formulovali v záverečnom vyhlásení zahraničné výbory parlamentu, nie sú prázdnou a zbytočnou frázou. Varujú pred pohodlnosťou, pred preslávnutím kvantity nad kvalitou, pred veľkohubosťou a falšou, ktorá nemá nič spoločného s tým, čo náš ľud nazaj cíti voči svojmu najvernejšiemu spojencovi, bratovi.

IVETTA ŠUCHOVÁ

Americké vysielačky v NSR pokračujú v štvavej kampani

Starý obsah pod novou firmou?

Pred niekoľkými týždňami prijal americký Kongres zákon o financovaní štvavých vysielačiek „Slobodná Európa" a „Sloboda" do konca júna t. r. Prijatiu tohto zákona predchádzala vyhrotená polemika, v ktorej kritik americkej zahraničnej politiky senátor Fulbright charakterizoval tieto vysielačky ako „pozostatky studenej vojny". Kompromisné riešenie o predĺžení úverov o niekoľko mesiacov naznačuje, že ich činnosť sa začína dokonca stávať prítažou americkej zahraničnej politiky.

Pred rokom oznámil americký senátor Clifford, že obidve stanice sú tajne financované americkou spravodajskou službou CIA. Jeho odhalenie tak vlastne potvrdilo skutočnosť, že vysielačky „Slobodná Európa" a „Sloboda" patria do špičkového systému americkej špionáže v Európe, namierenej výhradne proti socialistickému spoločenstvu na čele so Sovietskym zväzom. A v súčasnej politickej realite na európskom kontinente sa stále viac ich existencia stáva pre všetkých amerických protektorov nedržateľnou a stávajú sa propagandistickými archaizmami tohto desaťročia.

Prednedávnom sa obrátila niekoľko západonemeckých sociálnych demokratov na amerického prezidenta Nixona so žiadosťou o zrušenie obochvysielačiek po 30. júni, keď vyprší zmluva na ich dotovanie Kongresom. Bezprecedentný postup zástupcov západonemeckej vládnej koalície proti obidvom vysielačkám a ich otvorená kritika do značnej miery odrážajú názory väčšiny západonemeckej verejnosti v konkrétnych súčasných podmienkach, keď sa politický život NSR sústreďuje na nadchádzajúce hlasovanie o ratifikácii západonemeckých zmlúv so Sovietskym zväzom a Poľskom. Od začiatku nástupu súčasnej západonemeckej vládnej koalície disharmonuje činnosť týchto vysielačiek s oficiálnou zahraničnou politikou štátu, na ktorého území sú dislokované. Navyše vytvárajú negatívne podmienky pre blížiace sa Olympijské hry v Mníchove.

Nie náhodou sa situácia okolo vysielačiek „Slobodná Európa" a „Sloboda" v poslednom čase značne zaktivizovala. Koncom minulého mesiaca prejavili záujem o vysielač „Sloboda", ktorý sa výhradne špecializuje na protisovietsku štvanicu, i predstavitelia ČSR. Maoisti v prísne tajných rokovaniach zástupcom „Slobody" navrhli, aby stanica vysielala svojich spravodajcov do Pekingu a v najbližšom čase sa uzavrela dohoda o „propagandistickej spolupráci" medzi obidvoma stranami... V tejto súvislosti nie je bezvýznamná skutočnosť, že niekoľko z radu vysielačov mníchovskej „Slobody" je situovaných v blízkosti čínskej pevniny, na Tchajwane...

Zatiaľ sa však predstaviteliamerickej reakcie snažia kamuflovať činnosť obidvoch vysielačiek. Nechýbajú ani renomované návrhy v zjednotení obochpod spoločným názvom „Rozhlas Západ" — skôr než z dôvodov finančných pre „koncentráciu propagandistického kapitálu". Vyskytli sa i názory, že by sa stanica mala premenovať, aby „zmizol ďalší studenej vojny" — zo „Slobodnej Európy" by sa mal stať „Rozhlas Inter — Európa" a zo „Slobody" — „Rozhlas Bratstvo". Práve posledný z menovaných sa v poslednej dobe sústreďuje na nacionalistické štvanice proti národom Sovietskeho zväzu, ktoré v tomto roku slávia 50. výročie založenia ZSSR. A tak by podľa týchto iluzórnych predstáv mali vzniknúť staronové inštitúcie, ktoré by pod novou firmou ďalej otravovali v súčasnosti sa lepšiace medzinárodné ovzdušie na európskom kontinente. V. TRACHTA

VEČERNÍK, 7. apríla 1972, str. 9.

LEKÁRSKE POSUDKOVÉ KOMISIE OPÄŤ V PRAXI

Aby nebolo zdravotných nedostatkov

Od roku 1965 sa postupne zvyšuje priemerné percento pracovnej neschopnosti. Predlžuje sa najmä priemerné trvanie jedného prípadu pracovnej neschopnosti v celej republike. Aj v Bratislave narastajú oba ukazovatele, hoci za posledné štyri roky nedosahujú celoštátny priemer. Týmito veľmi závažnými zdravotnými, sociálnymi i sociologickými o predovšetkým ekonomickými problémami sa zaoberali už všetky vládne orgány, aby prijali rad uznesení týkajúcich sa nepriaznivého stavu v pracovnej neschopnosti a zlepšenia životného i pracovného prostredia.

Podľa rozboru jednotlivých ochorení, podmieňujúcich pracovnú neschopnosť, jednu tretinu predstavujú ochorenia dýchacích ciest, čo priamo súvisí s nedostatočným riešením a odstraňovaním exhalátov jednotlivých bratislavských závodov. Do ovzdušia mesta sa dostáva čoraz viac škodlivých výfukových plynov z narastajúceho rozvoja motorizmu, o prašnosti ani nehovoriac. Pritom treba vidieť aj fakt, že extenzívny vývoj našej ekonomiky priniesol rýchly vzrast zamestnanosti, a to predovšetkým v Bratislave. S ňou, pravda, narastá aj práceneschopnosť. Keď zdravotníci hodnotili situáciu v pracovnej neschopnosti, dospeli k záveru, že do jej vývoja sa nepriaznivo premietli aj niektoré zmeny v spôsobe posudzovania dočasnej pracovnej neschopnosti.

ZRUŠILI SA LEKÁRSKE POSUDKOVÉ

komisie na obvodoch, ponechali sa len na poliklinikách, na posudzovanie liečebno-posudkovo obťažných prípadov a ťažisko posudzovania sa presunulo na odborníkov. Novovytvorený odborný konziliár však nedokázal nahradiť posudkového lekára, neveděl v mnohom poradiť obvodnému a závodnému lekárovi, najmä v otázkach pracovno-právnych a v znalostiach pracovných podmienok, v ich odraze na zdravie poistencov. Nepriaznivý rast pracovnej neschopnosti napokon viedol k vydaniu Smernice číslo 17/1970, ktoré zaviedli pravidelné týždenné lekárske posudkové komisie v územných a závodných zdravotníckych obvodoch. Opätovné zavedenie tohto systému si vyžiadalo náročné, kádrové organizačné a metodické opatrenia na Ústave národného zdravia mesta Bratislavy, ktorý sa podujal túto reorganizáciu dokončiť do júna 1972. No nielen lekárske posudkové komisie majú byť zárukou hospodárnejšieho a serióznejšieho prístupu práceneschopnosti, ale nesporne k tomu má prispieť aj hlbšie poznanie hygienicko-zdravotnej situácie v našich najväčších podnikoch. V roku 1971 zaznamenali zdravotníci vyše šesťtisíc

PRÁCENESCHOPNÝCH PRE ÚRAZY

popri zamestnaní. Preto sa musí obrátiť pozornosť aj priamo do závodov, lebo zdravotníci stoja len na okraji protiúrazového boja v závodoch a plnú zodpovednosť za ňu nesú predovšetkým zamestnávatelia samotní. Aj Bratislavská odborová rada konštatovala, že vedenia závodov nevenujú dostatočnú pozornosť vývoju pracovnej neschopnosti, nestarajú sa o rýchlu nápravu odstraňovania nedostatkov, zlepšenia hygieny pracovného prostredia a ochrany bezpečnosti pri práci. V tejto súvislosti je potrebné sa ešte zmieniť aj o zavedení odborného zdravotného dozoru nad dodržiavaním liečebného režimu, aby sa zamedzilo zneužívaniu výhod nemocenského poistenia. Práceneschopní budú počas svojej choroby kontrolovaní, ako dodržiavajú primeraný a lekárom predpísaný režim, to znamená, životosprávu, pokoj na lôžku, užívanie liekov, rozsah a čas vychádzok, či nevykonávajú práce, ktoré svojou povahou ich choroba vylučuje alebo či ich práca nie je spojená so zárobkom.

ODBORNÝ DOZOR

má skúmať aj životné prostredie práceneschopného, fakt, či nepotrebuje pomoc. Tieto všetky momenty by mali, a to nielen z hľadiska zdravotníkov, pomôcť k zníženiu absencií pre chorobu v našom meste.

Ak uvážime, že v roku 1970 205 052 práceneschopných obyvateľov bolo chorých plných 4 501 254 kalendárnych dní, ľahko si zrátame, akú stratu to pre národné hospodárstvo predstavuje. Zdravotníci sa o to pokúsili. Vyšla im neuveriteľná cifra — z titulu chorôb a úrazov činí celková strata na hrubej výrobe cca tri miliardy korún. Nuž a to nie je žiadna maličkosť. Preto nečudo, že aj do systému práceneschopnosti sa musel vniesť poriadok, ktorým nijako nemôže utrpieť ten, kto je naozaj chorý.

(gk)

Ako ďalej v politickom vzdelávaní v SZM

Formovanie socialistického myslenia a osobnosti mladých ľudí je zložitý a dlhodobý proces. Socialistické uvedomenie nikto z nás neziskava automaticky životom v socialistickej spoločnosti, ani vstupom do našej organizácie, ale musí sa do nášho vedomia cieľavedome vnášať.

Z toho vyplýva aj hlavné poslanie našej organizácie. Viesť členov i ostatných mladých ľudí k poznaniu a pochopeniu zákonitostí vývoja sveta i spoločnosti a sústavne sa starať o prehlbovanie ich socialistického uvedomenia. Boj o socialistické myslenie a aktívnu účasť mládeže na plnení úloh, ktoré vytýčil XIV. zjazd KSČ, boj o to, aby väčšina mladých ľudí pochopila súčasnú politiku strany, aby sa marxisticko-leninský svetový názor stal základom ich práce a života, je zmyslom práce Socialistického zväzu mládeže.

I keď k socialistickej výchove mládeže a členov zväzu smeruje všestranná činnosť SZM, zvláštne miesto v procese formovania socialistického myslenia má však ideovo-výchovná práca a jej významná súčasť — politické vzdelávanie.

Z týchto skutočností vychádza dokument, ktorý schválilo Predsedníctvo ÚV SZM minulý týždeň a ktorý stanovuje program, formy a štruktúru politického vzdelávania SZM na obdobie 1972—1973.

***

Prijatý dokument vychádza zo záverov V. pléna ÚV SZM, ktoré schválilo zásady dlhodobého systému politického vzdelávania. Uvedomujeme si, že predpokladom účinnosti politického vzdelávania je dlhodobé, cieľavedomé a systematické pôsobenie na čo najširší okruh členov SZM i ostatných mladých ľudí.

Rozvíjať politické vzdelávanie v SZM na základe dlhodobého systému smeruje k prekonaniu živelnosti a kampaňovitosti, ktoré sa v politickom pôsobení našej organizácie ešte vyskytujú. Len dlhodobo stanovený cieľ, obsah a formy politického vzdelávania v SZM zabezpečia, aby naše pôsobenie na mládež nadväzovalo na politickú prácu rozvíjanú v Pionierskej organizácii SZM, v škole, armáde i ostatných organizáciách a inštitúciách našej spoločnosti. Východiskom na stanovenie cieľov v tejto oblasti našej činnosti je politická a ideologická práca KSČ.

Prijatý systém politického vzdelávania nadväzuje na doterajšie výsledky politicko-výchovnej práce SZM, ktorá významne prispela k prehĺbeniu ideovej jednoty našej organizácie. Súčasne s upevňovaním SZM, s rozvojom jeho činnosti dochádza postupne ku skvalitňovaniu a prehlbovaniu ideového pôsobenia na členov SZM i časť dosiaľ neorganizovanej mládeže.

Od obdobia 1971—1972 sa politická výchova SZM uskutočňuje v útvaroch politického vzdelávania. V súčasnosti na Slovensku pracuje okolo 7000 útvarov, v ktorých je zaradených vyše 200 000 členov i nečlenov SZM. Útvary majú vo väčšine stáleho propagandistu, ktorý zabezpečuje prekĺskania jednotlivých tém. Naše doterajšie skúsenosti i napriek niektorým nedostatkom potvrdili opodstatnenosť politického vzdelávania v pevných útvaroch. Do politického vzdelávania sa nám podarilo zaviesť určitý systém a dosiahnuť súčasti diferencovaný prístup k jednotlivým sociálnym i vekovým skupinám mládeže.

Doterajšie úspechy v politickom vzdelávaní, najmä pri zabezpečovaní lektorov, sme dosiahli vďaka sústavnej pomoci stranických orgánov a organizácií. Obsahovo je politické vzdelávanie na obdobie 1972 až 1973 určené závermi XIV. zjazdu KSČ a zjazdu KSS, uzneseniami V. pléna ÚV SZM i skutočnosťou, že tohto roku sa uskutoční Slovenský zjazd a I. zjazd SZM.

V politickom vzdelávaní budeme viesť mladých ľudí k aktívnemu štúdiu marxizmu-leninizmu, k prehlbovaniu svetonázorovej výchovy, k upevňovaniu socialistického vlastníctva a internacionálneho cítenia k mládeži i ľudu socialistických štátov, najmä ZSSR, získavať ich pre politiku KSČ. V politickom vzdelávaní budeme spolupôsobiť pri formovaní socialistických, morálnych i charakterových vlastností a správneho vzťahu k práci. Mimoriadnu pozornosť budeme venovať vysvetľovaniu záverov I. zjazdu SZM a získavaniu mládeže na ich plnenie.

***

Keď zdôrazňujeme, že hlavné miesto v politickom vzdelávaní majú pevné útvary, neznamená to, že pri výchove chceme upúšťať od foriem, ktoré sú vlastné organizácii mladých, že chceme zúžiť priestor iniciatíve členov i základných organizácií a nahradiť ju pasívnou účasťou na prednáškach. Práve naopak. Uvedomujeme si, že sme organizáciou mladých ľudí, kde väčšina našich členov je vo veku do 20 rokov, a tomu musí zodpovedať aj spôsob vzdelávania v útvaroch, kde necháváme priestor na besedy, polemiku a výmenu názorov, na sebarealizáciu mladého človeka vo výchovnom procese.

Ide nám o postrek a prítažlivosť foriem i aktívnu účasť mladých ľudí na vzdelávaní.

Doterajšie skúsenosti ukazujú a rozvíja ich aj prijatý dokument Predsedníctva ÚV SZM, že efektívnosť našej výchovnej práce v značnej miere závisí od diferencovaného prístupu k jednotlivým vekovým a sociálnym skupinám členov i funkcionárov SZM. Politické vzdelávanie sa bude uskutočňovať v troch stupňoch.

V základnom stupni politického vzdelávania, určenom pre mladých ľudí vo veku od 15 do 18 rokov budú pracovať krúžky základov politických znalostí a vedľa nich budeme rozvíjať aj ostatné formy, ako sú besedy, súťaže, kvízy, večery otázok a odpovedí a pod.

V strednom stupni politického vzdelávania, do ktorého budú zaraďovaní členovia i nečlenovia SZM starší ako 18 rokov, budú to predovšetkým krúžky aktuálnych otázok výstavby socialistickej spoločnosti i leninské krúžky, v organizáciách SZM v armáde krúžky rovnučaných a bojových tradícií i leninské krúžky a v organizáciách SZM na vysokých školách leninské krúžky a semináre k štúdiu rôznych ideologických, ekonomických, zahraničnopolitických a iných otázok.

Vyšší stupeň je zameraný na výchovu funkcionárov SZM a prípravu vlastných lektorov i propagandistov. Na prvý pohľad sa môže zdať, že politické vzdelávanie bude veľmi diferencované, že množstvo krúžkov si bude vyžadovať veľké nároky na organizátorskú prácu, najmä na kvalitnú prípravu lektorov, slovom, že sme si stanovili nereálne ciele.

***

Sme si vedomí toho, že organizačné zabezpečenie politického vzdelávania SZM na obdobie 1972—1973 bude úloha veľmi náročná, ale je to úloha reálna, je v silách našej organizácie ju zabezpečiť. Musíme si totiž neustále uvedomovať, a to je i naše poučenie z nedávnej minulosti, ako sa vypomstí zľahčovanie nárokov na výchovnú prácu.

Predsedníctvo ÚV SZM s časovým predstihom prijalo dokument k politickému vzdelávaniu na obdobie 1972—1973, aby orgány a organizácie nášho zväzu mali možnosť včas organizačne zabezpečiť vzdelávanie, najmä zhodnotiť doterajší priebeh politického vzdelávania, stanoviť v jednotlivých základných organizáciách stupne i krúžky a na základe pohovorov s členmi zadeliť ich do jednotlivých útvarov politického vzdelávania. Hlavnú pozornosť budeme musieť venovať výberu a vyškoleniu propagandistov pre jednotlivé útvary.

Náročné úlohy v období príprav na otvorenie politického vzdelávania nebudeme môcť splniť bez aktívnej pomoci stranických orgánov a organizácií, bez aktívnej pomoci hospodárskeho vedenia závodov, družstiev, škôl i inštitúcií a bez úzkej spolupráce s ostatnými spoločenskými organizáciami.

Preto zdôrazňujeme, že už dnes, v tomto období sa rozhoduje o priebehu efektívnosti politického vzdelávania v ročníku 1972—1973, že už dnes sa rozhoduje o tom, ako naši organizační [illegible] úlohy a ciele, ktoré pred našu spoločnosť vytýčil XIV. zjazd a získať ich pre aktívnu účasť na ich plnení. To nás zaväzuje urobiť včas a zodpovedne všetky opatrenia na politicko-organizačné zabezpečenie uznesenia Predsedníctva ÚV SZM k politickému vzdelávaniu na rok 1972—1973.

ING. ONDREJ ŠALING,
vedúci ideologického
oddelenia SÚV SZM

SMENA, 5. apríla 1972, str. 8

MNÍCHOV JE MESTO HISTORICKÉ, BUDE OLYMPIJSKÉ, ALE OŽIVUJE MINULOSŤ

Keby nás minulo, čo nás čaká...

Dennodenne prichádzajú nové informácie: o počte predaných vstupeniek, dokončení niektorého športového objektu, otvorení ďalšieho úseku autostrády, dobudovaní modernej stanice pre podzemnú dráhu. V pravidelných mesačných intervalach dostávame do redakcie zelenú obálku. Vo vložených listoch je obšírnejšie rozpísané skoro všetko, čo by mal aktívny návštevník jubilejnej olympiády vedieť.

Skoro dennodenne sa však stretávame aj s inými správami: čo všetko sa v Mníchove pripravuje, ale nemá s olympiádou nič spoločné. Čím je termín najväčšieho stretnutia športovej mládeže bližší, tým je aj takýchto zamyslenia hodných faktov viac. Vzrušujú pokojnú športovú verejnosť, nútia rozmýšľať nad nimi. Už v čase, keď Medzinárodný olympijský výbor poveril Mníchov zorganizovaním XX. olympijských hier, sme vedeli, že to môže byť gigantická udalosť. Veď každé stretnutie najlepších prináša športový vzruch, na aký sa možno tešiť len raz za štyri roky...

Bolo by liatím vody do mora, keby sme zopakovali, čo našich reprezentantov v Mníchove čaká. A aj čo ich možno nemínio. V športovej sfére, ale hlavne mimo ihrísk a olympijskej dediny. A nepripraviť ich na tie najrozmanitejšie „športové" udalosti by síce nebolo dedičným hriechom, ale previnením sa voči sebe samym... Pretože športovci Československa budú nesporne tým najmenším čiernym krúžkom vo veľkom terči, kam bude lietať jeden šíp za druhým!

V minulých dňoch sme si prečítali vyhlásenie Československého olympijského výboru. Objasňuje veľa, aj keď neprezradza všetko. Napríklad to, že v nedávnych dňoch strhli Leninovu dosku na jednom dome v Mníchove, pričom ti, ktorým zavadzala, navyše ešto aj poškodili budovu. Úrady síce nariadili, že sa má doska vrátiť na svoje miesto, súkromný majiteľ však s tým nesúhlasil. Verejne prezradil svoje obavy, že by mohli jeho majetok poškodiť este viac. Nie je to tak dávno, čo sme protestovali proti trase olympijského ohňa po našom území, vyslovili sme nesúhlas s nápisom „Deutschland" na olympijských medailách, poukazovali sme aj na to, že otvárací ceremoniál nie je v duchu olympijských stanov...

Už od onoho dňa, kedy Mníchov vybral boj o zorganizovanie jubilejnej olympiády, sme vedeli, kam sa upriami hlavná pozornosť najrozličnejších neprajníkov pokojného priebehu športových súťaží. Preto je isto namieste vzájomná informovanosť reprezentantov socialistických štátov, úzka spolupráca a koordinovanosť jednotlivých socialistických národných olympijských výborov. Existuje aj plán prípravy vybratých reprezentantov nielen po športovej stránke. Možno si niekto povie, čo vlastne zmôže tá hŕstka ľudí, keď nás predseda organizačného výboru Willy Daume pri svojej nedávnej návšteve Prahy presviedčal, že sa hry uskutočnia v duchu olympijského poriadku a pravidiel MOV. Možno ani samotný predseda nevie, čo všetko sa pripravuje v zákulisí. A na toto všetko treba hlavne športovcov pripraviť. Cieľom účasti Československa nebude len získať čo najväčší počet medailí a dobrých umiestení, ale aj dokazovať tým, ktorí si hovoria „vlastenci", že sa veľmi mýlia, ak si vytvárajú obraz o živote u nás podľa informácií, ktoré často nie sú ani polopravdami...

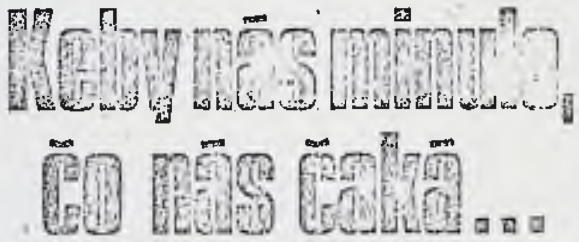

O Mníchove opred vyše tridsiatich rokov sa ti mladší dočítajú zväčša v učebniciach, prípadne si vedomosti dopĺňajú rozprávaním a osobnými skúsenostami skoršie narodených. Upozorňujeme na tieto momenty nie preto, aby sme rozdúchavali mníchovská náladu v záporom zmysle. O čo príjemnejšia by bola spomienka na toto historické mesto, ak by sa dalo hovoriť len o perfektnom usporiadaní hier, precíznosti usporiadateľov, kvalite výkonov. Žiaľ, zatiaľ to nie je možné. Veď hrdosť človeka je rovnaká, či pochádza zo slnečnej Kalifornie, temperamentného Španielska, alebo slovenských lazov: ak ho niekto urazí, nezabúda, pokiaľ sa ten druhý neospravedlní...

Aj preto, ne nielen preto existuje u nás komisia pre politickovýchovnú prípravu olympionikov. Na pravidelných stretnutiach a besedách a v úzkej spolupráci s jednotlivými trénermi sa dozvedia všetko, čo majú vedieť. Koniec-koncov vôbec nie je tajomstvom, že priamo v Mníchove existujú vysielačky, ktoré svoju pozornosť nezamerlavajú len na reprodukovanie populárnej hudbu a receptov bavorských špecialít, že sa tu nachádzajú rozličné spolky, niektoré možno aj s priťažlivým názvom, ao už vôbec nie s lákavým programom...

Termín mníchovskej olympiády sa blíži. Škoda, že sa ľudská energia musí trieštiť aj na také momenty, ktoré sú úplne zbytočné. Niekedy sa však žiá, že aj v mimošportovej sfére prevláda „šport": keď jeden útočí, druhý sa musí pochopiteľne — brániť!!

TIBOR LUKÁČ

ZLATEJ RUŽI

S príchodom jari pribudne aj do záhrad, lesov, k riekam, jazerám, neskôr i na dovolenku k moru lákavá, najmä mladými stále počúvaná populárna hudba. Mládež pri nej často i študuje, pracuje, no niekedy jej intenzitou i zlosti staršiu generáciu. Denne ju počúvame z rádia, tranzistorov, magnetofónov i televízie. Niekedy si aj povzdychneme nad slabšou úrovňou melódie, textu, inokedy nad interpretom. Sme radi, ak zavše počujeme „svoju" pieseň, „svojho" speváka, obľúbime si ich a potom si v duchu s ním, alebo i nahlas pospevujeme známu melódiu.

Populárna hudba je zavše i predmetom kritiky, často sa ňou a jej ďalšou úrovňou zaoberajú štátne inštitúcie pre kultúru, rozhlas, televíziu i výskumné ústavy a osvetové zariadenia. Naša spoločnosť chce právom, aby aj táto oblasť, taká blízka najmä mládeži, spĺňala popri ľahkej zábave i náročné kritériá pri výchove, formovaní vkusu a životného štýlu mladej generácie.

Slovky, tisíce mladých ľudí, nadšených priaznivcov populárnej hudby nezostáva len pri obdive spevákov a piesní. Sami skúšajú doma, v kluboch mládeže, s hudobnými skupinami, študujú v ľudových školách umenia a snívajú pritom i svoj sen, ako vyrásť, stať sa hviezdičkou v klube mládeže, spievať na súťaži, vyhrať ju, spievať a vyhrať Zlatú kameru, vyhrať Zlatú ružu, cestovať, veľa vidieť, byť medzi milými ľuďmi, mať svojich ctiteľov, tisíce ctiteľov, mať fankluby, rozdávať autogramy atď., aj keď to nie je zďaleka všetko, čo môžu a majú chcieť.

Niekedy si mladí ľudia ani neuvedomia, že aj to im umožňuje naša socialistická spoločnosť. Najmä Socialistický zväz mládeže vytvára mladým ľuďom vo svojej organizácii všetky podmienky pre všestrannosť v realizácii ich záujmov.

Socialistický zväz mládeže na Slovensku porada mnoho miestnych, okresných prehliadok, súťaží amatérskych spevákov, pomáha spolu s osvetovými zariadeniami k zvýšeniu úrovne tohto príťažlivého žánru. Na týchto podujatiach práve SZM vplýva na mladé talenty tak, aby nielen umelecky rástli, ale zostali skromnými, veľa študovali, cvičili a najmä ochotne spievali pre našich mladých ľudí v kluboch mládeže, osvetových zariadeniach atď.

Tradičnou vrcholnou prehliadkou amatérskych spevákov tanečných piesní, novinieck populárnej hudby, je celoslovenská súťaž o Zlatú ružu, ktorá sa v sobotu začína v Detve. I tohtoročnej súťaži predchádzala pozorná, sústavná práca SÚV SZM spolu s ďalšími organizátormi — Čsl. rozhlasom v Banskej Bystrici, ONV vo Zvolene a DK ROH v Detve.

Usporiadatelia Zlatej ruže v spolupráci s odborníkmi z oblasti populárnej hudby starostlivo vybrali mladých spevákov na konkurzoch v Bratislave, B. Bystrici a Košiciach, ale tiež pripravili semifinále, ktoré bolo v Detve vo februári, teraz finále tak, aby speváci vyrástli v hlasovej technike, estetike, estetickom prejave, v pohybe, kultivovanosti vzhľadu atď. Slovom, na festivale o Zlatú ružu sa predstavia najúspešnejší interpreti, mladé talenty z celého Slovenska.

Aj v autorskej súťaži budeme počuť na Zlatej ruži nové pekné piesne.

Na Zlatej ruži vyrástli z mladých talentov na úspešných spevákov Eva Máziková, Eva Sepešiová, Baba Gazdíková, Dušan Ružička, Miloš Ličko a ďalší, tu sa začala popularita mnohých pekných piesní, ktoré sa nám stali blízkymi a milými.

A tak i tohtoročnej Zlatej ruži v Detve želáme úspech, aby opäť spolu s jarou zavanuli do našich dedín, miest, závodov i škôl melódie v podaní mladých spevákov, z ktorých bude iskriť radosť zo života, chuť pracovať, žiť.

EDUARD HEGER,
vedúci oddelenia záujmovej
činnosti SÚV SZM

UČITEĽSKÉ NOVINY, č. 14/72, 6. apríla 1972, str. 5.

Kam po maturite?

Tieto týždne sú pre väčšinu budúcich maturantov veľmi dôležité. Rozhodujú sa totiž, kam pôjdu po absolvovaní strednej školy. Tento príspevok je zameraný na informácie o možnostiach štúdia na fakultách Univerzity Komenského pre orientáciu učiteľov v maturitných triedach, pre riaditeľov škôl i pre ostatných učiteľov.

V školskom roku 1972—73 Univerzita Komenského v Bratislave na štúdium na svojich fakultách prijme celkom 2400 poslucháčov do prvých ročníkov denného štúdia. Prevažná väčšina poslucháčov má byť zo Slovenska, len 100 poslucháčov bude z českých krajov (na štúdium farmácie).

Právnická fakulta prijme 300 poslucháčov do 1. ročníka, z toho 100 pre detašované pracovisko v Košiciach. Lekárska fakulta v Bratislave prijme na štúdium všeobecného lekárstva 120, na zubné 100, na detské lekárstvo 80 poslucháčov. Lekárska fakulta v Martine na štúdium všeobecného lekárstva prijme 120 poslucháčov. Fakulta hygieny Karlovej univerzity v Prahe prijme 60 poslucháčov lekárstva zo SSR. Farmaceutická fakulta v Bratislave prijme 240 poslucháčov, z toho 100 z českých krajov.

Na Prírodovedeckej fakulte UK je štúdium rozdelené na dva smery: vedecký a učiteľský. Na vedecký smer prijmú 335 poslucháčov, na učiteľský smer 260 poslucháčov. Na učiteľskom smere možno študovať prírodovedné odbory pre získanie kvalifikácie vyučovať na školách II. cyklu. Najviac miest bude v odbore matematika — 120 a fyzika — 90. Ďalej možno na UK študovať geologické vedy, geografické vedy, chemické vedy a biologické vedy. Na učiteľskom smere otvoria v školskom roku 1972—73 tieto študijné kombinácie: matematika (M) s fyzikou, M — deskriptívna geometria, M — chémia, M — zemepis, fyzika — chémia, chémia — fyzika, biológia — chémia.

Na prijímacích skúškach sa vyžadujú vedomosti z učiva strednej školy. Skúška sa skladá z písomnej a ústnej časti. Na učiteľskom smere (dvojkombinácie predmetov) sa na tejto skúške hodnotia vedomosti z obidvoch predmetov zvolenej študijnej kombinácie. Kto chce študovať matematiku, vykoná skúšku z matematiky a fyziky, kto si vyberie fyziku, vykoná skúšku z matematiky a fyziky. Záujemci o chémiu vykonajú skúšku z chémie a fyziky, záujemci o biochémiu vykonajú skúšku z chémie a fyziky. Uchádzači o štúdium biológie sa podrobia skúške z biológie a chémie (výber na špecializáciu sa robí po 2. ročníku). Budúci geológovia skladajú skúšky z geológie a chémie, záujemci o štúdium geografie vykonajú skúšku z geografie a biológie.

Učitelia pre školy II. cyklu sú pripravovaní na učiteľskom smere prírodovedeckej fakulty. Na vedeckom smere štúdia sa pripravujú absolventi pre prácu na vysokých školách a vedeckých ústavoch. V niektorých prípadoch sa môžu aj absolventi učiteľského smeru uplatniť na týchto pracoviskách. Učiteľské štúdium je dvojpredmetové, vedecké jednopredmetové. Štúdium na obidvoch smeroch je päťročné, končiace vypracovaním diplomovej práce a vykonaním záverečných skúšok. Absolvent, ktorý okrem toho vypracuje doktorskú dizertačnú prácu a absolvuje rigorózne skúšky, dostane titul RNDr. — doktor prírodných vied.

Niektoré odbory neučiteľského smeru sa po 2., resp. 3. ročníku delia na užšie špecializácie. Fyzika: experimentálna, aplikovaná, teoretická, jadrová, meteorológia, biofyzika, astronómia, geofyzika. Matematika: matematická analýza, numerická matematika, matematická štatistika (i s ekonometriou), teoretická kybernetika, aplikovaná matematika. Chémia: analytická, organická, jadrová. Biológia: systematická zoológia a entológia, systematická botanika a geobotanika, antropológia, genetika, mikrobiológia, fyziológia rastlín, všeobecná a aplikovaná virológia. Geografia: fyzická a regionálna geografia. Geológia: základná, inžinierska geológia, hydrogeológia. Geochémia: smer mineralogický, smer geochemický.

Fakulta telesnej výchovy a športu UK prijme 125 uchádzačov na denné štúdium učiteľského smeru a 20 záujemcov na samostatné štúdium telesnej výchovy. Na učiteľskom smere je možné študovať kombinácie telesnej výchovy s matematikou, biológiou, zemepisom, brannou výchovou, ruštinou, nemčinou, angličtinou.

Filozofická fakulta UK v Bratislave má v pláne prijať 320 poslucháčov 1. ročníka, z toho 210 na učiteľský smer. Na vedeckom smere štúdia budú otvorené tieto odbory: filozofia, sociológia, archívnictvo, psychológia, vzdelávanie a výchova dospelých, publicistika, knihovníctvo — angličtina, knihovníctvo — latinčina, knihovníctvo — nemčina. Na učiteľskom smere bude možné študovať tieto kombinácie: filozofia — pedagogická psychológia, dejepis — filozofia, filozofia — francúzština, pedagogická psychológia — maďarčina, estetická výchova — maďarčina, slovenčina — francúzština, slovenčina — ruština, ruština — angličtina, nemčina — angličtina, nemčina — ruština, francúzština — angličtina, francúzština — nemčina, estetická výchova — slovenčina, špeciálna pedagogika.

Pedagogická fakulta UK v Trnave plánuje v školskom roku 1972—73 prijať 380 poslucháčov. Pre štúdium učiteľstva 1.—5. ročníka ZDŠ 120 poslucháčov a pre štúdium učiteľstva 6.—9. ročníka ZDŠ 260 poslucháčov. Záujemci si môžu vybrať z týchto kombinácií: slovenčina (S) — dejepis, S — angličtina, S — francúzština, S — nemčina, S — hudobná výchova, S — výtvarná výchova, S — občianska výchova, ruština (ďalej R) — telesná výchova, R — angličtina, R — francúzština, R — nemčina matematika (ďalej M) — fyzika, M — telesná výchova, M — občianska výchova, M — výtvarná výchova, M — chémia, M — zemepis, M — hudobná výchova, zemepis — telesná výchova, prírodopis — základy poľnohospodárskej výroby.

Na štúdium popri zamestnaní Univerzita Komenského prijme: na právne vedy 170 poslucháčov, na vedy filozofické, historické, pedagogické, psychologické, publicistiku a knihovníctvo 90 poslucháčov; na štúdium učiteľstva spoločenskovedných odborov škôl II. cyklu 60 poslucháčov (kombinácie dejepis — filozofia, špeciálna pedagogika); vedy matematicko-fyzikálne, geologické, geografické, chemické a biologické 40 poslucháčov; na štúdium učiteľstva prírodovedných odborov pre školy II. cyklu 70 poslucháčov; Pedagogická fakulta UK v Trnave 80 poslucháčov. Fakulta telesnej výchovy a športu v školskom roku 1972 až 1973 štúdium popri zamestnaní neotvára.

Záujemci o vysokoškolské štúdium môžu vypísať iba jednu prihlášku, predpísanú na normalizovanom formulári, ktorú možno obdržať na riaditeľstvách stredných škôl a v predajniach Štatistického a evidenčného vydavateľstva tlačív. Prihlásiť sa možno iba na jeden odbor, respektíve na jednu kombináciu. Bližšie požiadavky, kritériá a informácie o prijímacích skúškach poskytnú študijné oddelenia jednotlivých dekanátov fakúlt.

PhDr. JOZEF MALACKÝ,
Bratislava

8 (85) XV

Česko slovenská cesta

(Nad knihou V. Plevzu)

FELIX VAŠEČKA

História československej vzájomnosti a v rámci nej aj relatívne samostatná história československej štátnosti je príspevkom do celkovej histórie vzťahu: sloboda a národnostná otázka — vzťahu, ktorý nastolila na riešenie dozrievajúca buržoázna revolúcia ako jeden zo svojich nezanedbateľných problémov, ktorý však buržoázna spoločnosť nemohla vyriešiť. Ani pri nástupe buržoázie jednotlivých národov k moci, tým menej v priebehu jej panstva. Problematiku vzťahu sloboda a národnostná otázka je preto povolaná vyriešiť — tak ako iné buržoáznou spoločnosťou nevyriešené otázky — až socialistická revolúcia. U nás sa tak stalo v úzkej návaznosti na revolučný odkaz Slovenského národného povstania doriešením štátoprávnych vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi na princípoch socialistickej federácie. Nebola to cesta priamočiara, ani jednoduchá.

Skúmať problematiku hľadania, kryštalizácie a realizácie leninskej koncepcie národnostnej politiky KSČ podujal sa V. Plevza v práci: Československá štátnosť a slovenská otázka v politike KSČ. Fakty ho pritom nútili, aby sa venoval nielen vlastnému rozboru národnostnej politiky KSČ od jej založenia r. 1921, ale postavili pred neho aj úlohu skúmať zrod a charakter slovenskej otázky v československom vzťahu ešte v podmienkach bývalej podunajskej monarchie. Skôr, ako sa mohol dostať k vlastnej tematike, musel teda skúmať, ako sa v habsburgovskej monarchii pri existencii nevyriešenej českej otázky vo vzťahu k Nemcom a slovenskej otázky vo vzťahu k maďarskému národu zrodila aj slovenská otázka vo vzťahu k národu českému. Plevza tak robí vo vstupnej kapitole prvej časti svojej práce. V presvedčivej skratke objasňuje podmienky spoločnej obrany Čechov a Slovákov proti národnostnému útlaku, poukazuje na ich prirodzené snahy, ktoré „...napriek všetkým dočasným alebo čiastkovým odstredivým tendenciám, rozdielnostiam a špecifickosti smerovali k hľadaniu možností, ako kráčať spoločnou cestou politicky a ako si navzájom pomáhať aj v ostatných oblastiach spoločného života". (str. 16)

Obrana proti národnostnému útlaku, resp. spoločný zápas za národné oslobodenie nemohli sa však vyriešiť na buržoáznej úrovni. Tak ako všade inde aj v našom prípade nielen teoretické objasnenie, ale aj praktické riešenie problematiky vzťahu: sloboda a národnostná otázka čakali na marxizmus epochy imperializmu — na leninizmus. V dejinách našich národov dokladom toho je skutočnosť, že prirodzené snahy utláčaných po vzájomnosti, bola zo strany ekonomicky a politicky silnej a sebavedomej českej buržoázie pochopená a ustálená, ako synonymum národnej jednoty; že v českej buržoáznej politike nakoniec dominuje masarykovský pragmatizmus, ktorý definitívne začleňuje slovenskú otázku do otázky českej a nie aj naopak. Bolo to v zhode so zákonmi národného kapitalistického trhu, usilujúceho sa podriadiť si slabšieho.

Masarykovská koncepcia československej štátnosti, podriaďujúca slovenskú otázku záujmom českej buržoáznej štátnosti v symbióze s reformizmom prejavovala sa v nesformovanom buržoáznom slovenskom prostredí ako pustokvet a anorganický prvok; bol to zdroj nedôvery a nedorozumení, vyvolávajúci zo strany postupne sa organizujúcej mladej slovenskej buržoázie antagonistické protičeské hnutie, zneužívajúce ideologický vplyv cirkvi na masy verlaceho ľudu, orientujúce sa na najtemnejšie sily svetového imperializmu a stávajúce sa tohto prúdu prechodná aj československy orientovanú časť slovenskej buržoázie.

Masarykovská koncepcia riešenia československého vzťahu a jej buržoázno-klerikálna protiváha riešenia slovenskej otázky boli v rozpore so životnými záujmami ľudu Československa, stali sa osudnými pre československú štátnosť. Neboli v žiadnom prípade riešením vzťahu: sloboda a národnostná otázka. Jediné východisko k jeho vyriešeniu bolo v revolučnej socialistickej alternatíve československej vzájomnosti a štátnosti. Jej nositeľom — dokumentuje autor v kapitole II. — bola robotnícka trieda, tie jej revolučné sily, „...ktoré sa nechceli zmieriť s danými pomermi a už v čase vrcholiaceho národnooslobodzovacieho

zápasu pred vznikom republiky i bezprostredne po 28. októbri 1918 usilovali sa aplikovať príklad Veľkého októbra i na české a slovenské pomery.

Veľkou októbrovou socialistickou revolúciou proklamovaná revolučná alternatíva bola a dodnes ostáva základnou a nosnou alternatívou vo vývoji našich národov, aj keď sa v prvom období jej pôsobenia nepodarilo realizovať jej základné atribúty: vládu robotníkov a roľníkov a socialistické premeny". (str. 60)

Vlastná cesta KSČ k leninskému chápaniu slovenskej otázky v československom štáte je predmetom III. až VI. kapitoly prvej časti Plevzovej práce. Je to podrobný rozbor národnostnej politiky KSČ — politiky, ktorá je prekonávaním slovenskej otázky súbežne so zápasom za sociálne oslobodenie pracujúceho ľudu Československa. Plevza dokumentuje, ako za pomerne krátky čas pôsobenia KSČ získala jednoznačnú autoritu v zápasoch proti buržoáznej reakcii každého druhu. Patrí preto k logike vecí, že keď vládnúca buržoázia odmietla organizovať obranu svojho štátu, keď z obavy pred revolucionizujúcimi sa masami pracujúceho ľudu odovzdáva roku 1938 do Slovenska moc hitlerovskej piatej kolóne, keď teda benešovsky orientovaná buržoázia poverujú svoju klerikálnu opozíciu funkciou hrobára československej štátnosti, že vtedy na čele boja za udržanie štátnosti je KSČ. Bitka za československú štátnosť na začiatku veľkej vojny vyzbrojila KSČ jedinečnou autoritou organizovať a viesť národnooslobodzovací zápas proti nemeckému fašizmu a jeho domácim pomáhačom — riešiť slovenskú otázku ako súčasť československej otázky v konečnom zápase za obnovenie spoločnej štátnosti na nových základoch.

Slovenské národné povstanie, keď vyhlasuje obnovenie československého štátu, proklamuje okrem iného jednoznačne aj budúce štátoprávne usporiadanie národných vzťahov v oslobodenom štáte. Pod jeho vplyvom revolučné sily sú vynútili, aby Košický vládny program negoval ústavu buržoáznej republiky aj v tomto smere. Nie však dôsledne. Revolučné sily pristúpili na známy asymetrický model riešenia štátoprávnych vzťahov vo viacnárodnom ľudovodemokratickom štáte. Asymetria mala svoje historické oprávnenie ako prechodná forma kompromisu so zahraničným odbojom českej buržoázie v záujme obnovenia štátnosti na nových základoch. Bola to bezpochyby v daných podmienkach pozitívna hodnota, ktorá stavala na perspektíve prerastania národno-demokratickej revolúcie do revolúcie socialistickej a tým aj na perspektíve likvidácie asymetrie. Je historickou skutočnosťou, že Ústava 9. mája 1948 petrifikovala asymetriu. Samotné slovo „federácia" bolo v neskorším vývine tabuizované a tak namiesto riešenia — prekonávania slovenskej otázky, slovenská otázka sa objektívne postovala. Zo Slovenska sa robil slabý článok republiky... (str. 231). V tej súvislosti je pozoruhodné, že v krízovom období vývoja našej spoločnosti revizionistické sily boli tej mienky, že Slovensko zaostáva v demokratizačnom procese, že sa vyčerpáva — podľa ich názoru — v nepodstatnej otázke socialistickej federácie. Asymetriu že netreba likvidovať, lebo sa podľa nich zdiskreditovala v slovenskom prostredí len v dôsledku celkových nesprávnych metód riadenia spoločnosti. Boli ochotní nanajvýš „skúmať" prípadné výhody federácie, o nich okrajovo diskutovať, nie ich aj rešpektovať.

Je historickou skutočnosťou, že leninské princípy sa v každom smere nakoniec presadzujú. Zápasu za dôsledné riešenie národnostnej otázky v socialistickom Československu, zápasu za aplikáciu leninských princípov venuje V. Plevza druhú časť svojej práce. V piatich kapitolách výdatne a do podrobností využíva množstvo dokumentov oficiálnych i neoficiálnych z nedávneho obdobia (1968—1970), s ktorými zatiaľ iný historik ešte nepracoval a zrejme s inými ani nebude [illegible] ku. V. Plevza ostáva v celej práci, v každom prípade historikom. Nešpekuluje o veciach, ktoré sa mali stať a nestali sa; nedáva priestor úvahám, prečo k niečomu nedošlo, ale dokumenty využíva na vysvetlenie vecí, ku ktorým došlo a ako k nim došlo. Na takomto základe jeho práca je hodnoverným svedectvom o tom, že v roku 1968 v zápase o federáciu išlo nie o federáciu za každú cenu. O federáciu, ktorá je sama sebe bez ohľadu na obsah účelom — ale že ide o federáciu s dôsledným socialistickým obsahom, ktorej federácia znamená vyjadrenie internacionalistického chápania a riešenia národnostnej otázky nad nacionalistickými tradíciami — českými i slovenskými.

Plevzova práca vo svojom celku, ale najmä v druhej časti, je dokladom, že v zápase za československú socialistickú federáciu museli byť roku 1968 prekonané a odmietnuté „... aj silné účelové tendencie historickými faktmi podopierať vtedajšie dobové úsilia: na jednej strane tendencie na oprašovanie históriou dávno prekonaných a v podstate buržoáznodemokratických a národnosocialistických modelov riešenia československej otázky (a len okrajovo aj miesta slovenskej otázky v nej) a na druhej strane pokusy akýmisi „historickými barlami" za každú cenu odôvodniť nutnosť federalizácie ČSSR". Vo svojom celku je to prvé syntetické a v každom ohľade priekopnícke spracovanie impulzov, hľadania a realizácie leninskej koncepcie riešenia vzťahu: sloboda a národnostná otázka v histórii československej štátnosti. Aj najprísnejší kritik prizná, že je to solídna práca. V. Plevza sa riadil zásadou: Hypothésas non fingere — nepodriaďuje fakty vopred vykonštruovaným predstavám. A to je zatiaľ rozhodujúce. Odporca československej socialistickej federácie možno by rád videl napísané svedectvo o federácii trochu inak.

Nad stránkami československej histórie vzťahu sloboda a národnostná otázka si pripomíname, ako zmysel slov sloboda a národnostná otázka sa menil, ako dostávali rozdielny obsah u príslušníkov rozdielnych tried, etnických spoločenstiev a spoločenských skupín žijúcich v tom istom období. Týmto slovám dávali rozdielny obsah tí, ktorí ich súčasne vyslovovali a bolo tomu tak nielen preto, že hovorili rozdielnou rečou a stáli pod rozdielnymi zástavami. Nemali spoločný obsah ani pre všetkých tých, ktorí dočasne bojovali na tej istej strane barikády. Dokumentuje to staršia i nedávna história: Ak zápasy pred viac ako 120 rokmi viedla v podstate buržoázia proti feudalizmu, nemohlo roľníctvo dosiahnuť svoje ciele, hoci bolo pešiakom buržoáznej revolúcie; roku 1918 sa rozchádzali ciele národnej buržoázie a revolučného proletariátu — preto prišlo k bojom o charakter nového československého štátu; v zápase proti fašizmu iný zmysel dávala národnooslobodzovaciemu boju časť protihitlerovskej buržoázie a iný hegemón národnodemokratickej revolúcie — revolučná robotnícka trieda. Mohli by sme pokračovať v jednoznačnom výpočte skutočností, že zápas za slobodu každého druhu sa nikdy a nikde neviedol abstraktne, ale v konkrétnych spoločenských pomeroch: že vždy bolo rozhodujúce, ktorá trieda je hegemónom revolúcie. Revolučná robotnícka trieda chápe zápas za národné oslobodenie ako súčasť oslobodenia sociálneho, podriaďuje ho tomuto zápasu. G. Husák v tejto súvislosti r. 1945 konštatuje, že riešenie národnostnej otázky „je iba etapou oslobodenia od každého útlaku", že „Slovensko i Čechy sú v politickom a sociálnom kvasení v očakávaní veľkého riešenia existujúcich problémov" (str. 180). Predpokladom definitívneho zabezpečenia národného oslobodenia je až socialistická revolúcia, ktorá nastolením socialistických výrobných vzťahov, vyplývajúcich zo spoločenšťovania výrobných prostriedkov formou všeľudového vlastníctva, vynucuje si v záujme integrácie socialistickej spoločnosti zákonite demokratický centralizmus ako adekvátnu formu riadenia socialistickej spoločnosti. A jednou z osvedčených foriem aplikácie demokratického centralizmu vo viacnárodnom socialistickom štáte je nevyhnutné federatívne štátoprávne usporiadanie. Taká je historická skúsenosť prvého socialistického štátu.

Federácia viacnárodného štátu, ktorá v princípe by chcela stavať na inom ako všeľudovom vlastníctve, nemôže plniť integrujúcu funkciu. Túto skutočnosť si dobre uvedomovali aj apoštoli skupinového vlastníctva u nás r. 1968. Aj preto — v rozpore s leninskou koncepciou riešenia národnostnej otázky — boli oponentmi federácie. Ich oponentúra logicky vychádzala z oponentúry princípu všeľudového vlastníctva. Bolo logické, že u nás vo viacnárodnej krajine pritom oprašovali a propagovali adaptované, vo svojej podstate buržoáznodemokratické koncepcie unitárneho štátu.

Rekapitulujeme si tieto skúsenosti, aby sme zdôraznili, že marxisticko-leninské sily v Československu presadili a zabezpečujú pod vedením KSČ socialistickú federáciu, že československá federácia rozvíjajúca všeľudové vlastníctvo a aplikujúca z neho vyplývajúci princíp demokratického centralizmu, je predpokladom optimálnej ekonomickej i kultúrnopolitickej integrácie rovnoprávnych socialistických národov. V tom je zmysel prekonania národnostnej otázky federatívnym riešením, ktoré vytvára priestor, aby spoločný socialistický štát plnil v plnom rozsahu svoje funkcie. Jednou z funkcií každého socialistického štátu, a tiež aj funkciou československej socialistickej federácie je, aby optimálne prispievala k zákonitému procesu ekonomickej, kultúrnej a politickej integrácie existujúceho širšieho spoločenstva socialistických národov.

NOVÉ SLOVO, č. 15/72, 13. apríla 1972, str. 3.

NOVÁ MYSL, č. 3/72marec 1972, str. 365. - 373. 12(85)XV

MILAN MATOUŠ

Úlohy boja proti antikomunistickej propagande

XIV. zjazd KSČ okrem iného zdôraznil narastajúci význam boja proti antikomunistickej ideologickej diverzii. Vychádza pritom tak z analýzy skúseností z československej krízy, ako aj z poučenia o tendenciách celosvetového vývoja. Aj závery moskovskej medzinárodnej porady komunistických a robotníckych strán v júni 1969 podčiarkli úlohu zostrujúceho sa ideologického boja vo svetovom meradle.

Boj proti antikomunistickej propagande nie je krátkodobou kampaňou ani konjunkturálnou vlnou. Zásady tohto boja je preto potrebné veľmi seriózne koncipovať.

Za vyššiu účinnosť boja proti antikomunistickej ideologickej diverzii

Jedným z elementárnych predpokladov účinného boja proti nepriateľskému ideologickému pôsobeniu je čo najvšestrannejšia znalosť protivníka, jeho cieľov, metód, prostriedkov a taktiky každodenného postupu. Aby sme mohli viesť aktívny boj proti antikomunistickej propagande, musíme ju dôkladne poznať.

Nedávno uplynulé roky nám prinášajú v tomto ohľade negatívne, ale cenné skúsenosti. S narastaním úspechov socializmu na sklonku päťdesiatych a počas šesťdesiatych rokov sme do istej miery podliehali falošnej sebadôvere a podcenilo sa nepriateľské pôsobenie. Ku koncu šesťdesiatych rokov sme sa presvedčili, ako ďaleko prenikla imperialistická ideologická diverzia, spojená s vnútornými antisocialistickými silami a revizionistickými prúdmi. V spojení s avanturistickými pravicovými politickými kruhmi, ktoré jej dočasne otvorili v našej krajine priestor, umožnili vznik politicko-ideového bloku kontrarevolúcie.

Poznať nepriateľské ideologické pôsobenie, to vyžaduje predovšetkým sledovať jeho každodennú činnosť, kampane, falzifikácie, skreslovanie pravdy a tendenčné, nepriateľské interpretácie skutočností. Nie

je potrebné zveličovať význam tejto každodennej ideologickej diverzie, ale je nutné ju triezvo a s náležitým uvážením brať do úvahy.

Každodenné sledovanie a hlboká vedecká analýza imperialistickej ideologickej diverzie predpokladajú deľbu a koordinovanosť práce tak medzi ústavmi vo vnútri našej republiky, ako aj v medzinárodnom meradle.

V roku 1968 sme sa presvedčili, že veľa statočných ľudí podľahlo v tej-ktorej otázke nepriateľskej argumentácii len preto, že si neuvedomilo jej triedny zmysel a charakter. Na mnohých ľudí pôsobili niektoré veľmi otrepané triky buržoáznej propagandy ako nóvum. Pravičiari založili na tom celú základnú schému svojej propagandy: marxisticko-leninské názory vydávali za konzervatívne a zastaralé, obohraté a tisíckrát omielané antikomunistické a antisovietske výmysly prezentovali ako progresívne. Potvrdzuje sa, že neznalosť cieľov a metód nepriateľskej propagandy je nebezpečným potenciálnym prameňom jej prenikania.

Na druhej strane sa však nepriateľská propaganda snaží šíriť pochybnosti. Nekladie a ani si nemôže klásť vždy za cieľ každého človeka presvedčiť. Veľakrát jej stačí, keď rozkolíše dôveru k pravde.

V ideologickom boji proti antikomunistickej propagande vôbec a pri masových akciách v tomto ohľade zvlášť mali by sme zachovávať isté pravidlá — sústrediť ťažisko pozornosti predovšetkým na odhaľovanie cieľov a metód nepriateľskej propagandy a v tejto súvislosti ukazovať jej argumentáciu ako súvislý celkový systém. Takto lepšie vynikne jej nepriateľská podstata, nepravdivosť a zlovoľná koncepcia, oveľa lepšie, než je to možné dokázať na jednotlivých, z kontextu vytrhnutých príkladoch.

Zmyslom celej našej ideologickej práce je presvedčovať ľudí o pravdivosti marxisticko-leninských ideí a utvrdzovať v nich presvedčenie o správnosti našej politiky. Už z toho vyplýva, že nesmieme nikdy zostávať na rovine informácie o nepriateľských argumentoch.

Tieto otázky súvisia s problémom polemiky v boji proti antikomunistickej ideologickej diverzii, s otázkou, kedy a s čím polemizovať.

V najvšeobecnejšom zmysle je boj medzi socialistickou a buržoáznou ideológiou konfrontáciou triedne protikladných ideí a v istom zmysle teda stretnutím aj polemikou. Polemika a konfrontácia socialistickej ideológie s buržoáznou je na mieste predovšetkým v zásadných otázkach. Ak ide o konfrontáciu triedno-politických cieľov, triedno-politického zmyslu jednotlivých skutočností — napr. triednej podstaty demokracie a pod. — v tomto zmysle je celá naša ideologická práca polemikou.

V. I. Lenin neraz zdôrazňoval, že už voľba otázok je zásadnou stránkou ideovo-politického boja. Nepriateľ má tendenciu odviesť nás od hlavných problémov. Napr. v čase predvolebných príprav v ČSSR sa nepriateľská propaganda snažila zvlášť pozornosť na štvavý interview Josefa Smrkovského v talianskom časopise, na prípad manželov Pařízkových a pod.

Antikomunistické ideologické pôsobenie proti našej krajine nie je vo svojej podstate ideologickou polemikou, ale súčasťou široko založenej nepriateľskej diverzie. Ako pravidelnú súčasť svojho systému používa lži a polopravdy. Neapeluje len na rozum, ale v značnej miere kalkuluje s prežitkami vo vedomí ľudí a s jatrením negatívne pôsobiacich emócií.

Každodenná polemika s buržoáznou propagandou by bola zbytočne vynaloženou energiou. Treba sledovať jej tendencie a ciele, ale nehoniť sa za vyvrátením každého jednotlivého výmyslu. Buržoázna argumentácia často používa tvrdenie úplne protichodné, argumenty zľava i sprava, len keď zanášajú nekľud a neistotu.

Problém polemiky súvisí s kritériom prístupu k problémom. Buržoázna propaganda sa prirodzene snaží podstrčiť nám svoje kritériá. Napr. v nedávnej kampani proti voľbám v ČSSR viedli všetky nepriateľské agentúry argumentáciu z pozícií buržoázneho poňatia demokracie. Kritériom miery demokratičnosti bola zásadne alternatívnosť voľby. Neberie sa do úvahy základné a rozhodujúce kritérium socialistickej demokracie — či výber ľudí je zárukou optimálneho naplnenia triednych záujmov pracujúcich.

Súdruh Husák v jednom zo svojich prejavov upozornil na to, že buržoázna propaganda sa snaží porovnávať naše politické pomery nie s reálnymi historickými podmienkami kapitalistických krajín, ale s ideálnym modelom všeobecnej a čistej demokracie, ktorý sa síce zrodil u mysliteľov nastupujúcej buržoáznej revolúcie kedysi v 18. storočí, ale ktorý sa nikdy a nikde historicky nerealizoval a ani realizovať nemôže a od ktorého práve najvzdialenejšia je politická realita súčasného buržoázneho sveta.

Túto metódu — konfrontáciu ideálnej vízie so socialistickou historickou realitou — používa buržoázna propaganda častejšie. Boli sme toho svedkami i v roku 1968. Sám pojem socializmus bol premenený na súhrn absolútnych ideálnych hodnôt — materiálneho blahobytu pre všetkých, neobmedzenej slobody každého jednotlivca, neobmedzených demokratických práv a právomocí všetkých občanov bez rozdielu, neobmedzenej ideovej, umeleckej a morálnej slobody, úplnej slobody cestovania atď. Tento ideálny model bol už sám osebe na hony vzdialený reálnym možnostiam preto, že sa jeho jednotlivé stránky navzájom vylučovali a absolutizáciou individuálnych slobôd premieňali predstavu spoločnosti na akýsi anarchistický konglomerát. Pravičiari dospievali k záveru, že taký »socializmus«, ktorý si vymysleli, nebol doteraz na svete historicky realizovaný. To je argumentácia, s ktorou dodnes operujú Garaudy, Fischer, Šik, Goldstücker a ďalší renegáti komunistického hnutia. Podľa nich prvé záblesky skutočného socializmu sa vraj objavili v Československu na jar 1968.

Za ofenzívny spôsob vedenia ideologického boja.

Sústredenie síl proti nepriateľskej ideologickej diverzii vo všeobecnom zmysle znamená šírenie marxisticko-leninských ideí, propagáciu politiky strany, upevňovanie proletárskeho internacionalizmu, podporu všetkým pokrokovým silám v krajine i v medzinárodnom meradle.

Úloha spočíva v tom, viesť boj proti antikomunistickej propagande tak, aby sme nielen vyvracali nepriateľské výmysly, ale aby sme v tomto stretnutí odhaľovali prevahu socializmu nad kapitalizmom, dokazovali pravdivosť marxisticko-leninského učenia.

To nie je požiadavka, ktorá by sa historicky objavovala po prvýkrát. Celé viac než storočné dejiny revolučného robotníckeho hnutia a jeho vedeckej marxistickej teórie sú zároveň v dialektickej jednote odhaľovaním, presadzovaním a rozvíjaním nového, ako i prekonávaním a vyvracaním starého a prežitého. To isté platí i pre ideologickú stránku tohto boja. História revolučnej socialistickej ideológie je zákonite sprevádzaná bojom proti buržoáznej ideológii.

Ťažisko boja proti antikomunistickej propagande treba vidieť v pozitívnom marxisticko-leninskom výklade otázok, v pozitívnej propagácii politiky KSČ.

Preniesť ťažisko ideového boja proti antikomunizmu do pozitívneho marxisticko-leninského výkladu problémov vystupuje i u nás čím ďalej tým naliehavejšie a v budúcnosti musí nájsť výraznejšie uplatnenie než doteraz.

XIV. zjazd KSČ presúva ťažisko našej pozornosti do rozpracovania a plnenia pozitívnych úloh ďalšieho dynamického rozvoja socializmu v ČSSR. Presun ťažiska pozornosti od retrospektívnych kritických analýz do perspektívnych pozitívnych výhľadov musí nájsť svoj výraz i v našej metóde boja proti antikomunistickej propagande.

Prvým predpokladom ofenzívnosti ideologických opatrení v boji proti antikomunizmu je teda spojenie dvoch základných momentov: odhaľovanie cieľov, metód a mechanizmu antikomunistickej propagandy s pozitívnym šírením našich vlastných ideí.

To kladie požiadavky na ďalšiu podmienku ofenzívnosti nášho ideologického boja — na stupeň pozitívneho marxisticko-leninského rozpracovania jednotlivých teoretických otázok.

Nepriateľská propaganda paraziťuje na aktuálnych problémoch, ktoré doteraz nie sú v našich teoretických zdrojoch dostatočne objasnené. Paraziťuje na permanentnom objektívnom rozpore medzi nekonečným pohybom spoločenskej reality a jej teoretickým postihnutím a predvídaním.

Buržoázna antikomunistická dezinterpretácia jednotlivých otázok neznamená, že by tieto problémy samy osebe neboli prakticky i teoreticky významné. Aktívne tvorivé teoretické rozpracovanie aktuálnych otázok je súčasne podmienkou ich prakticko-politického riešenia, ako aj prekonania buržoáznej argumentácie a teda i jednou z podstatných podmienok ofenzívnej povahy nášho ideologického boja.

Z tohto hľadiska sa výrazne javí jedna z najnáročnejších stránok nášho ideologického zápasu. Nepriateľské argumenty sa nedajú jedným šmahom odmietnuť a poprieť. Treba ich prekonať tým, že odlíšime racionálne jadro problému od parazitnej nepriateľskej demagogickej interpretácie.

Ak uvážime konkrétne riešenie národnostnej otázky v našej krajine, je jasné, že triedne nepriateľské sily sa snažia snáď zo všetkého najviac roznecovať a zneužívať nacionalizmus. To ale v žiadnom prípade neznamená, že by sme sa mali obávať všestrannej analýzy národnostnej otázky v Československu a vytvárania podmienok pre plný a všestranný rozvoj oboch našich bratských národov pri súčasnom upevňovaní ich ideovo-politickej jednoty.

Antikomunistická propaganda nie je len vecou koncepcií a úvah stratégov Pentagonu, Rádia Slobodnej Európy a pod. Základné snahy a limity možností sú dané objektívnou situáciou — pomerom síl medzi kapitalizmom a socializmom, medzi pokrokovými silami a imperializmom tak v celku, ako i v jednotlivých aspektoch. Preto predvídanie zmien v pomere síl, reálna kalkulácia revolučného procesu v jednotlivých častiach sveta i v jednotlivých stránkach triedneho boja spolu s vlastným tvorivým teoretickým marxisticko-leninským rozpracovaním nových problémov spoločenského vývoja — to sú dva základné predpoklady nielen pre ofenzívnosť nášho boja s antikomunizmom, ale pre úspešný rozvoj našej ideologickej práce vôbec.

Pravda, nepriateľská propaganda nevyplýva len z našich nedostatkov, ale z triedno-nepriateľských cieľov a snáh reakcie. Preto ani naše praktické úspechy nevedú k prekonaniu nepriateľského ideologického vplyvu automaticky.

Je potrebné klásť dôraz na zodpovedajúce socialistické pochopenie dosiahnutých zmien materiálnych a kultúrnych podmienok života, prichodí cieľavedome prekonávať relatívne zaostávanie vedomí ľudí za ich bytím.

Dôležitou podmienkou a stránkou ofenzívnosti ideologického pôsobenia je i jeho forma, voľba argumentov, vhodné spojenie racionálnych a emotívnych prvkov. Triezvosť a vecnosť je iste základnou črtou našej propagandy, ale to nám nebráni, aby sme napr. závažné medzinárodné udalosti objasňovali v celej ich podstate a vo všetkých politických, ideologických a sociálnych dôsledkoch.

Medzi úlohy nášho aktívneho boja proti buržoáznej ideológii patrí v neposlednom rade aj plnenie zodpovednej úlohy živého príkladu a inšpirujúcej sily pre revolučné robotnícke hnutie a pokrokové prúdy v kapitalistických krajinách. Medzinárodná reakcia vynakladá obrovské úsilie, aby vykreslila pomery v našej krajine v najčernejších farbách. Sme povinní nielen prekonávať lži a výmysly o Československu, ale zároveň pravdou o socialistickej prestavbe našej vlasti aktívne prispievať k ofenzívnosti medzinárodného ideologického boja medzi socializmom a kapitalizmom, medzi pokrokom a reakciou.

Proti antikomunistickej propagande v duchu línie XIV. zjazdu KSČ

Hlavné ciele ideologickej diverzie imperializmu zostávajú v základe bez podstatných zmien. Snažia sa likvidovať, alebo aspoň maximálne spomaliť a sťažiť rozvoj socialistických krajín a medzinárodného komunistického hnutia. V širšom meradle usilujú sa podlomiť všetko pokrokové hnutie na svete. Pri zachovaní základných cieľov však menia svoju stratégiu, taktiku i metódy.

Jedným z predpokladov úspešného boja proti antikomunistickej propagande je včas postihnúť tieto zmeny a zodpovedajúcim spôsobom na ne reagovať.

Zmeny koncepcie antikomunistického pôsobenia proti Československu nie sú iba vecou subjektívneho rozhodnutia nepriateľských centrál, ale sú v podstate motivované zmenami našich vnútorných podmienok, líniou a praxou našej politiky.

V súčasnom období predstavuje koncepcia antikomunistickej propagandy proti Československu — názorne vyjadrené — líniu XIV. zjazdu KSČ naruby.

Najväčší diel pozornosti antikomunistickej propagandy proti ČSSR je stále upretý smerom do nedávnej minulosti. Snažia sa maximálne ťažiť z negatívnych dôsledkov spoločenskej krízy z roku 1968. Neprinášajú v podstate mnoho nových argumentov, ale opakujú tézy z roku 1968, idealizujú vtedajšie historické udalosti, osoby i možné perspektívy vývoja. V súvislosti s tým sa snažia profanovať súčasnú politiku strany, vydávať ju za provizórium, s ktorým je nebezpečné spojiť osobné plány do budúcnosti.

Nepriateľská propaganda kalkuluje s tým, že mnohí ľudia u nás doteraz neprekonali ilúzie o tzv. obrode a nepochopili podstatu československej politickej krízy a jej riešenia. V tomto zmysle nestráca na význame objasňovanie základných myšlienok, obsiahnutých v Poučení z krízového vývoja v strane a spoločnosti v období po XIII. zjazde KSČ.

Aj keď v zásade bola završená etapa konsolidácie našej socialistickej spoločnosti a dosiahlo sa rozhodujúce víťazstvo nad antisocialistickými, revizionistickými a oportunistickými silami, neznamená to, že je všetkým všetko jasné a že sa má naše ideologické úsilie v tomto smere zastaviť. Treba postupovať diferencovanejšie, sústrediť sa na hlbšie osvetlenie konkrétnejších otázok, väčší dôraz položiť na individuálne pôsobenie a najmä spájať kritický rozbor minulosti s pozitívnym riešením ďalších úloh spoločenského rozvoja.

Pokiaľ ide o ďalšie perspektívy rozvoja socializmu v ČSSR, antikomunistická propaganda sa snaží redukovať ich na púhy návrat k negatívnym stránkam minulosti. Snaží sa vyvolať u obyvateľstva dojem, že stojíme v kruhu márnych pokusov. I tu sa v zásade opakuje argumentácia z roku 1968, podľa ktorej existujú len dve alternatívy: buď návrat k najhorším chybám minulosti, alebo cesta tzv. demokratického socializmu, aká bola nastúpená v prvej polovici roku 1968.

Najúčinnejšou zbraňou proti antikomunistickej propagande je objasňovanie súčasnej línie našej strany, vyjadrené najmä XIV. zjazdom, ktorý kriticky hodnotí a prekonáva chyby v našej socialistickej výstavbe uplynulých rokov, ale zároveň kategoricky odmieta kontrarevolučné tendencie tzv. »československého modelu socializmu«, »socializmu s ľudskou tvárou« a pod. Dôkaz, že mechanická dilema medzi tzv. byrokraticko-administratívnymi metódami a »obrodou« je umelo vykonštruovaná a zďaleka nevyčerpáva všetky možnosti ciest a riešení, je najlepšou zbraňou proti nepriateľskej propagande. I v tomto zmysle pozitívne objasňovanie záverov a línie XIV. zjazdu KSČ a boj proti antikomunistickej propagande sú dve stránky jednej a tej istej ideologickej úlohy.

Tretiu veľkú skupinu obsahových otázok súčasnej ideologickej diverzie proti Československu tvorí deformácia problému internacionalizmu a vlastenectva.

Na jednej strane sa vlastenectvo zamieňa buržoáznym nacionalizmom a zároveň s tým sa »internacionalizmus« objasňuje podobne, ako ho ponímali revizionisti u nás v roku 1968. Jednota a špecifičnosť socialistických krajín a komunistických strán sa stavia do mechanického protikladu. Zdôrazňuje sa jednostranne extenzívna, autonómna stránka v socialistickom spoločenstve, medzi komunistickými stranami. Buržoázna antikomunistická propaganda pritom zneužíva nezdravé tendencie a neprincipiálne stanoviská, ktoré sa prejavujú v niektorých komunistických stranách.

Ťažisko antikomunistickej propagandy spočíva natrvalo v antisovietizme.

Postoje nášho obyvateľstva k Sovietskemu zväzu sa vyvíjajú veľmi pozitívne.

Nepriateľská propaganda na to reaguje tým, že hľadá nové, subtílnejšie formy pôsobenia, že vyhľadáva jemnejšie a ostrejšie argumenty. Odmieta hrubý antisovietizmus, stavia sa dokonca do pozície akoby priateľov sovietskeho ľudu. Zároveň sa snaží vyvolať u našich ľudí akýsi aktívny antisovietizmus, vyzýva ich k tomu, aby pôsobili na sovietskych občanov a na príslušníkov ostatných socialistických krajín a spracovávali ich v ideových intenciách československej »obrody«.

Nejde iba o trik buržoáznej propagandy, je to zároveň odraz novo sa formujúcej globálnej antikomunistickej strategickej koncepcie. Nesnažia sa už iba rozdeliť socialistické krajiny navzájom, vytrhnúť ich z jednoty socialistického spoločenstva, ako sa o to snažili predtým, ale prepojiť navzájom liberalistické a nacionalistické tendencie cez hranice jednotlivých socialistických štátov tak, aby sa brzdil proces integrácie socialistického spoločenstva a postupne vytvárali predpoklady eventuálneho antisocialistického kontrarevolučného sprisahania, a to nie iba v jednej socialistickej krajine oddelene, ale v niekoľkých socialistických krajinách súčasne. Táto fantastická koncepcia svetovej imperialistickej reakcie nie je výrazom jej rastúcej sebadôvery, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať, ale je skôr pesimistickým vyústením

negatívnych skúseností s kontrarevolučnými pokusmi v Maďarsku a v Československu.

Kým po mnohé roky argumentovali vyššou životnou úrovňou západných kapitalistických metropol a bagatelizovali dosiahnuté zlepšenia a dosiahnutú úroveň v našej krajine, v poslednom období často opakujú argument, že »materializmus«, to jest zlepšenie systému zásobovania a zvyšovanie životnej úrovne obyvateľstva, nie je tým najdôležitejším, pretože ľuďom vraj chýba predovšetkým sloboda, demokracia atď. Tento čiastkový obrat v nepriateľskej propagande svedčí jednak o tom, že výsledky politiky našej strany za uplynulé dva-tri roky majú nesporný vplyv na verejnú mienku, ktorý nemôžu nerešpektovať ani naši nepriatelia, ale zároveň, že títo zďaleka nie sú iba v púhej defenzíve, že sa snažia prenášať ostrie svojich argumentov a že nemôžeme upadať do sebauspokojenia, pretože protivník dokáže operatívne meniť svoju taktiku.

Antikomunistická propaganda proti ČSSR prekonáva v posledných rokoch zmeny aj pokiaľ ide o jej triedno-politické zameranie. Po skúsenostiach z roku 1968 sa antikomunistické centrá snažia rozkolísať predovšetkým ideovo-politické postoje príslušníkov robotníckej triedy, čo sa znovu potvrdilo i v období ich predvolebnej kampane.

Na družstevné roľníctvo pôsobia predovšetkým cez náboženské cítenie. Veľmi nenávistne reagujú najmä na obnovené mierové hnutie duchovných.

Všemožne sa snažia brzdiť diferenciačný proces v radoch inteligencie, najmä vedeckej a umeleckej inteligencie, a vyvárať ovzdušie morálnej denunciácie okolo pokrokových básnikov, spisovateľov, hercov atď.

Stále opakujú tézu o nepriateľstve medzi politikou strany a inteligenciou. Takto sa snažia brzdiť aktívnu účasť technickej i vedeckej inteligencie na realizácii línie XIV. zjazdu KSČ, na realizácii požiadaviek vedeckotechnickej revolúcie a racionalizácie výroby.

Medzi mládež zasievajú a jatria v nej generačnú nevraživosť voči rodičom a dospelým. Napr. seriál Slobodnej Európy, určený mládeži, opakuje ako námet heslo: »Neverte nikomu nad 30 rokov«. Najmä do radov mládeže orientujú mimoriadne silný antisovietizmus, spojený s idealizáciou kapitalistického Západu. Kalkulujú s tým, že mládež neprežila oslobodenie našej vlasti Sovietskou armádou od nacistickej okupácie. Antikomunistická propaganda sa snaží oddeliť mládež od vplyvu strany a socializmu. V poslednom období venuje veľkú pozornosť a veľké úsilie profanácii a zosmiešňovaniu prejavov straníckych predstaviteľov k mládeži.

XIV. zjazd KSČ položil mimoriadny dôraz na celú ideovo-výchovnú prácu v ideách marxizmu-leninizmu. Bez dialektickomaterialistického prístupu nemožno pochopiť základné problémy, ktoré v súčasnom období stoja v strede ideologického boja. Sú to napr. otázky všeobecných a špecifických stránok socialistickej výstavby, problémy vzájomného vzťahu a podmienenosti národných a internacionálnych záujmov, otáz-

ky vzájomného vzťahu chýb a nedostatkov socialistickej výstavby do roku 1968 a pravicového oportunizmu a kontrarevolúcie v roku 1968 a pod.

Bez dialektickej metódy sa otvára možnosť ľubovoľného vytrhnutia a zdôraznenia tej či onej stránky problémov, čo je najnebezpečnejším nástrojom antikomunistickej propagandy. Deformácia pravdy nemusí byť vždy len evidentná lož. Povrchný a jednostranný prístup skresľuje pravdivý obraz skutočnosti v nemenšej miere.

Skúsenosti zo šesťdesiatych rokov nás poučili, že krátkozraký praktícizmus a jalový akademizmus sa vzájomne dopĺňajú a podmieňajú a že zároveň spoločne otvárajú dvere nepriateľskej buržoáznej ideológii a ideologickej diverzii. Tvorivé, tesné a každodenné spojenie a vzájomné ovplyvnenie ideologickej a organizátorskej práce, teórie a praxe rozvoja socializmu je podmienkou plnenia náročných úloh XIV. zjazdu KSČ.

Ak hovoríme o ideologickom boji proti antikomunizmu, nestráca me pritom zo zreteľa, že antikomunizmus používa zároveň komplex politických, špionážnych, vojenských, ekonomických a iných prostriedkov, ktoré ďaleko presahujú rámec propagandy a ideológie vôbec a vyžadujú si aj z našej strany komplexný postup, koncipovaný na vyššej a všeobecnejšej úrovni.

Boj proti antikomunistickej propagande sa po druhé dotýka takmer všetkých otázok našej činnosti a nesie so sebou nebezpečenstvo bezbrehovosti, vlekkosti a živelnosti. I tento boj, ako každý iný, vyžaduje disciplinovanú koncentráciu úsilia. To znamená nepodliehať osobným predstavám a atraktívnosti tej či onej témy, sústrediť úsilie na základné politické otázky.

Antikomunistická propaganda sleduje, po tretie, predovšetkým eróziu, rozklad našich socialistických síl, snaží sa jatriť nacionalizmus a rozleptávať našu internacionálnu jednotu. V tom postupuje voči jednotlivým národom a socialistickým krajinám diferencovane, ale to je tiež zároveň jedna z jej najvšeobecnejších univerzálnych čŕt. Okrem ďalších dôvodov vyžaduje to spoločný postup, výmenu skúseností a vzájomnú podporu socialistických krajín a komunistických strán v boji proti antikomunistickej propagande.

Tvorivé zovšeobecňovanie a teoretická analýza našich skúseností je významným príspevkom k rozvoju účinného, konkrétneho a ofenzívneho spoločného boja proti antikomunistickej propagande imperializmu, proti imperialistickej ideologickej diverzii.

NOVÁ MYSL, č. 3/72, marec 1972, str. 365.-373.